

UPOZORNĚNÍ:

Vychází to z přednášek, seminářů, učebnice a různých jiných publikací, které se tohoto předmětu týkají. Snažil jsem se co nejméně kopírovat z vypracovaných otázek. Za chyby se omlouvám.

Dejte si pozor na věci typu účel práva (Jhering) X účely v právu (Radbruch) a podobně. Není to totéž, tak ať vás zbytečně nevyrazí.

Taky doporučuju si opravdu přečíst tu učebnici, nebo alespoň moje strukturované výpisky z ní (DPM_EasyWay_2017.pdf). Znalost definic vám od letošního roku k úspěchu nepomůže. Právě ta část, kde jste na tom mohli nahnat body, se totiž letos zrušila. Likvidační otázky však zůstaly při starém.

Soucítím s vámi.

Verze 1.7, duben 2018

Definice

Poslední verze dostupná zde: <http://dpm.oldrichflorian.cz>

• **Distinkce**

iusnaturalismus/iuspositivismus

○ **Noetická distinkce**

- Humova teze – z faktů nám nevyplývají normy
- Praktické poznání – poznání skutečně objektivně pravdivého a opodstatněného přesvědčení týkajícího se toho, co má být; poznání správného měří
• **Noetický optimismus (kognitivismus)**
 - Jsme schopní poznat to, co má být
 - Pravidla poznáváme
- **Noetický pesimismus (nonkognitivismus)**
 - Nejsme schopni poznat to, co má být
 - Pravidla vytváříme

○ **Spojovací/oddělovací teze**

- **Spojovací teze**
 - Sepjetí práva a morálky, dohromady nám to vytváří právo
- **Oddělovací teze**
 - Oddělení práva a morálky. Jsou to odlišné normativní systémy

○ **Důvody platnosti**

- Zkoumá se základní otázka, proč je právo platné. Platnost se totiž spojuje s existencí.
- Důvody platnosti
 - **Vnitřní (endogenní) důvody platnosti - Analytické**
 - Platnost hledáme uvnitř systému práva
 - **Vnější (exogenní) důvody platnosti - Syntetické**
 - Platnost hledáme mimo systém práva (morálka, autorita)

• **Deontické modality**

○ **Příkaz**

○ **Zákaz**

○ **Dovolení**

▪ **Implicitní/explicitní/tacitní**

• **Implicitní**

- Dovolení, které je obsaženo v příkaze. Jestliže mám povinnost něco dělat, pak mám i dovolení něco dělat.

• **Explicitní**

- Výslovně vyjádřeno

• **Tacitní**

- Dovolení na základě neupravenosti

▪ **Unilaterální/bilaterální**

• **Unilaterální**

- Nemám dovolený opak
 - Implicitní je zpravidla unilaterální.
- Bilaterální
 - Mám něco dovoleno a mám dovolený i opak.
 - Může být buď výslovné, nebo na základě neupravenosti
- **Deontické (normativní) operátory**
 - část regulativu vyjadřující příkaz, zákaz, dovolení
- **Právní povinnosti**
 - pozitivní
 - příkaz
 - negativní
 - zákaz
- **Aletické modality**
 - Modality možnosti a nutnosti.
- **Humova teze**
 - Z faktů nevyplývají normy. Jestliže v premisách máme jen soudy o tom, co je, a v závěru je, že něco má být, tak je to špatně. Je rozdíl mezi „bytí“ a „mětí“. Byla to kritika přirozené teologie, která z existence boha odvozuje morální povinnosti.
 - Mezi světem bytí (Sein, Is) a mětí (Sollen, Ought) je nepřeklenutelná propast. Z toho co je, nelze vyvozovat, co bytí má.
- **Jörgensenovo dilema**
 - Tyto 3 výroky nemohou platit společně:
 - logické vyplývání je definováno v pojmech pravdivostních hodnot
 - rozkazy nemají pravdivostní hodnoty (Humova teze)
 - mezi rozkazy existují logické vztahy vyplývání
- **Radbruchova formule**
 - „Konflikt mezi spravedlností a právní jistotou lze řešit jen tak, že pozitivní právo, zajišťované předpisy a mocí, má přednost i tehdy, pokud je obsahově nespravedlivé a neúčelné, vyjma toho, jestliže rozpor mezi pozitivním zákonem a spravedlností dosáhne tak nesnesitelné míry, že zákon musí jako – nenáležitě právo (unrichtiges Recht) – spravedlnosti ustoupit.“
- **Hard Case**
 - Právem nedeterminovaný případ (mnohdy nepřesně také „složitý“)
 - Sobek: „Takové případy buď nejsou vůbec normativně determinované, tedy nemá smysl mluvit o správnosti řešení, anebo jsou determinované nějakými mimoprávními standardy, [...] třeba na základě principů politické morálky.“
 - Možné přístupy
 - Hart: Výsledek není determinovaný, soudce má volné uvážení.
 - Dworkin: Existuje jen jediné správné rozhodnutí
- **Moc ustavující vs ustavená**
 - Moc ustavující
 - Originální ústavodárce (který případně podle některých teorií může měnit tvrdé jádro)
 - Moc ustavená
 - Svoji existenci i pravomoc odvíjí z ústavy
- **Deonticky ideální svět**
 - Dokonalý normativní svět, kde každý dodržuje právo
- **Prolomení ústavy**
 - Vydání ústavního zákonu na jedno použití, který ad hoc dočasně odloží pravidlo ústavy
- **Minimální obsah přirozeného práva (Hart)**
 - Akceptuje morální důvody jako důvody prolomení standardních právních principů, jakými jsou právní jistota či zákaz retroaktivity.
- **Pravidlo uznání podle Hartovy teorie Rule of Recognition**

- Zákony jsou prameny práva proto, že soudci tyto zákony používají
- **Zielinského zásadní dilema (T. Zeliński)**
 - Volba mezi revoluční a legalistickou (evoluční) cestou k demokracii, resp. volba mezi aplikací pozitivistické či přirozenoprávní doktríny při přechodu od totality k demokracii.
- **Böckenfordeho paradox**
 - Pro ústavu je typická její obecnost a obsahuje spíše principy než normy, ale zároveň je přímo aplikovatelná.
- **Böckenfordeho diktum**
 - Svobodný, sekularizovaný stát žije z předpokladů, které sám nemůže garantovat.
- **Legitimita institucí**
 - „Státní moc je legitimní tehdy, je-li jí podřízenými osobami vcelku považována za oprávněnou.“
 - Dvě stránky legitimacy
 - **Procedurální stránka legitimacy**
 - Moc se stává legitimní tehdy, je-li výsledkem obecně akceptované procedury.
 - **Hodnotová stránka legitimacy moci**
 - Obecně akceptovaný rámec hodnot, ve kterém se legitimní moc má a může pohybovat
- **Institucionální sepjetí práva a morálky (Alfred Verdross)**
 - Každý právní řád předvídá existenci orgánu, jemuž rovněž ukládá, nařizuje určité chování, avšak bez toho, že by mu hrozil pro případ jeho porušení sankčním důsledkem.
 - Můžeme jej označit jako hraniční orgán.
 - Hraniční orgán má na základě pozitivního právního řádu sledovat určité chování. Což však není odůvodněno hrozbou důsledku porušení práva, nýbrž apelem na svědomí hraničního orgánu - tedy poukazem na morálku, která hraniční orgán zavazuje sledovat právní řád podle nejlepšího vědomí a svědomí.
 - Morálka je tedy spjata s právem prostřednictvím institucí.
- **Dworkinův strukturální argument**
 - Právními principy jsou i ty principy, jež nemají dostatečnou institucionální podporu (tj. nejsou zakotveny v ústavě, zákonech, právních obyčejích nebo doktríně), avšak protože jsou součástí politické nebo společenské morálky, platí v důsledku svého obsahu.
- **Dworkinův rozdíl mezi normami a principy**
 - Principy se svou strukturou liší od norem. Neplatí pro ně např. logicky zákon o vyloučení třetího. Jejich platnost nespočívá v modalitách platnosti či neplatnosti, nýbrž také v různé míře intenzity této platnosti.
- **Třídění případů obsahového napětí mezi právem a morálkou**
 - Konflikt demokratického a totalitního systému
 - Vyrovnání se s totalitní minulostí
 - Priorita přirozeného před pozitivním právem (Radbruch – judiciální cesta)
 - Akceptování morálních argumentů jako důvod prolomení standardních právních principů. (Hart – legislativní cesta)
 - Občanská neposlušnost
 - Akceptace nepsaného práva v evropském kontinentálním právu a soudcovské rozhodování contra legem
- **Části předmětu DPM**
 - **Právní ontologie**
 - Nauka zabývající se existencí práva
 - **Právní noetika**
 - Nauka o poznávání práva, jeho nalézání, dokazování. Dělí se na kognitivismus a nonkognitivismus.
 - **Právní axiologie**
 - Nauka, která se zabývá hodnotami.

- **Imperativ nezměnitelnosti materiálního jádra ústavy (metafyzický appendix pozitivního práva)**
 - Tvrdé jádro je zakotveno v Čl. 9 odst. 2 Ústavy: „Změna podstatných náležitostí demokratického právního státu je nepřípustná.“
 - **Kelsen: „Ústava byla vytvořena jako celek a jedním z parametrů je nezměnitelnost jejího tvrdého jádra.“ (imperativ nezměnitelnosti)**
 - Weyr
 - Říkal, že jestliže je zde možnost vytvořit ústavu, která obsahuje tento článek, tak tady musí být moc, která tento článek zase zruší. Říkal, že to bude stejná moc, která ho vytvoří. Říká, že tvrdé jádro existovat nemůže.
 - S tím nesouhlasí Konrad Hesse, podle kterého do rámce, na nějž imperativ nezměnitelnosti dopadá, je nutno zařadit i ten imperativ samotný.
 - Kelsen
 - Ústava byla vytvořena jako celek a jedním z parametrů je nezměnitelnost jejího tvrdého jádra. A jestliže tam máme tvrdé jádro zakomponováno, tak vylučujeme proceduru, která by to tvrdé jádro mohla změnit
 - Schmitt
 - Vytvořil normu jako opatření. On říkal, že může být norma, která není obecná z hlediska časové působnosti. On říká, že tímto způsobem můžeme navrtávat ústavu, kdy učiníme jednu změnu, řekneme, že je to jen pro teď. Tím pomohl náckům k moci.
 - Jellinek
 - V případě, že bychom zasáhli do tvrdého jádra, které se týká těch podstatných náležitostí konstituce toho státu, tak se jedná o násilí, resp. násilné vytvoření jiné ústavy.
- **Individuální vs kolektivní dobra**
 - **Individuální dobra**
 - Typická jejich distributivnost.
 - lidská důstojnost, život, zdraví, vlastnictví
 - **Kolektivní dobra**
 - Prospěch z nich je nedělitelný, lidé nemohou být vyloučeni z jeho požívání.
 - obrana, vnitřní bezpečnost, zdravé životní prostředí
- **Zákonná teorie průvodní**
 - Zákonný předpis závazným způsobem určuje, jak mají býti provedené důkazy hodnoceny
- **Účel práva dle Jheringa**
 - „Cílem práva jest klid, prostředkem k tomu boj“
- **Účely v právu dle Radbrucha**
 - Spravedlnost
 - Obecné blaho
 - Právní jistota
- **Účel (?) dle Samuelsona**
 - podpora efektivnosti
 - podpora spravedlnosti
 - podpora stability
- **Smysl vs účel právní normy**
 - Smysl je samotný význam nějaké právní normy.
 - Účel jsou zamýšlené důsledky.
- **Obecné znaky právní normy**
 - Obecnost
 - Regulativnost
- **Differentia specifica**
 - Specifické znaky právních norem, odlišující je od jiných norem.
 - Subjektem tvorby je stát

- Adresátem právních norem je celá společnost organizovaná ve státě
 - Právní norma má státem stanovenou nebo uznanou formu
- **Rozdělení právních norem zavedené Kelsenem, Weyrem a Merklem (+ Hartem???)**
 - **Primární normy**
 - Normy chování
 - **Sekundární normy (metanormy)**
 - Dělení
 - Poznávací
 - Měnicí
 - Rozhodovací
 - Zmocňovací normy obsahují (dle pozdního Kelsena) dva normativní prvky
 - hypotetická norma
 - norma udělující platnost
 - kompetenční norma
 - norma obsahující právo či povinnost tvořit normy chování
- **Jednoduché právo**
 - právo podústavní, tj. zákony a níže.
- **Test proporcionality**
 - Kroky
 - **Zásada vhodnosti**
 - Zkoumáme, jestli je prostředek způsobilý dosáhnout zamýšleného cíle
 - **Zásada potřeby**
 - Zkoumáme, jestli neexistuje nějaký jiný způsob, kterým by bylo dosaženo daného cíle. Hledáme alternativy.
 - **Zásada poměrování (proporcionalita v užším slova smyslu)**
 - Poměrujeme ty dva principy v kolizi.
 - (+ 4. krok – minimalizace zásahu - omezený test proporcionality)
 - Nestačí, že ten poměr je proporcionalní. Musí co nejméně zasáhnout do obou dvou principů.
 - Např. u anonymního svědka byly výtky, že ten zásah lze ještě zmenšit. Např. tím, že důvěryhodnost bude zjišťovat soud. Má to být soud, který toto bude ověřovat.
 - (+ Princip vyvážení - Čím intenzivnější zásah do jednoho principu, tím významnější musí být ochrana principu druhého)
 - Test jako takový je konstruován na principu subsidiarity, tj. když to neprojde nějakým krokem, tak to neprošlo a nejde se dál.
 - Sobek: Mezi testovými otázkami je také otázka, co je to požadavek na subsidiaritu v rámci testu proporcionality.
 - Většinou se myslí subsidiarita v testu potřeby. Abychom přistoupili k nějakému prostředku, musíme se ptát, jestli to nelze udělat s menším zásahem.
 - Subsidiarita se však někdy chápe i tak, že když neprojdeme jedním testem, tak k dalšímu již nepostupujeme.
- **Regulativ v. regulativní věta**
 - **Regulativní (normativní) věta**
 - jazykové vyjádření závazné úpravy lidského chování
 - **Regulativ (norma)**
 - význam regulativní (normativní) věty
- **Metody interpretace**
 - **Savignyho metody interpretace**
 - gramatická
 - předmětem je slovo, jež zprostředkovává přechod z myšlení zákonodárce

- do myšlení našeho
 - logická
 - rekonstrukce logických vazem mezi částmi myšlenky
 - historická
 - věnuje se situaci v době přijetí zákona
 - systematická
 - nutí chápat význam zákona v celku právního systému
- **Alexyho metody interpretace**
 - přístup lingvistický
 - přístup sémantický a syntaktický
 - přístup genetický
 - ekvivalentní historickému výkladu
 - přístup systematický
 - spojen s vnitřní konsistencí práva
 - přístup obecně praktický
 - řadí k nim teleologické a deontologické argumenty
- **Dělení teleologického výkladu**
 - **instrumentalismus (objektivní teleologický výklad)**
 - tento způsob výkladu se orientuje na účel, jaký plní norma v aktuální době
 - Aktualismus
 - **intencionalismus (subjektivní teleologický výklad)**
 - zaměřuje se na úmysl zákonodárce v době vydání
 - Originalismus
- **Teorie platnosti**
 - **Platnost dle Weinbergera**
 - Rodokmenová
 - Mám 1 ohniskovou normu, a z ní vyrůstá platnost všech ostatních
 - Pragmatická
 - Norma platí, pokud funguje.
 - Ospravedlnění
 - Přirozenoprávní. Právní norma platí, je-li ospravedlněna něčím, co existuje v tom systému bytí.
 - Institucionální
 - Platnost právní normě dává institucionální aktivita – platí tehdy, když je zajištěna nějakou institucí
 - **Platnost dle Holländera**
 - Analytické (endogenní)
 - Platnost hledáme uvnitř systému práva
 - Syntetické (exogenní)
 - Hledáme to mimo
 - Morálka, autorita
 - **Platnost dle Alexyho**
 - Právníká platnost (právní)
 - vydal to stanoveným způsobem ve stanovené formě
 - převáží formální aspekty
 - Sociologická platnost (sociální)
 - norma je platná, pokud je adresáty dodržována a v případě porušení bude vynucovaná
 - Etická platnost (morální)
 - norma je v souladu s klasickým transcendentním operátem, přirozeným právem, morálkou,...
- **Kolize platností**

- Kolize mezi etickou, sociologickou a právní platností dle Alexyho
- **Rozdíl desuetudo vs obsolence**
 - **Desuetudo**
 - Vyjití z užívání.
 - Normu můžu použít, ale nepoužiju ji.
 - Někdo musí říct, že to teda už neplatí.
 - Taková norma postrádá sociologickou platnost (dle Alexyho rozdělení)
 - **Cessante racione legis cessat lex ipsa (obsolence)**
 - Normu použít nelze
 - Když odpadne účel zákona, odpadne i zákon
 - Když budeme mít zákaz zastavení na mostě, který spadne, tak ten zákon už nebude mít smysl
 - **ROZDÍL**
 - Obsolenci jsme schopni dokázat. Hypotéza nemůže nikdy nastat. Obsolence není desuetudo.
 - Desuetudo je sociální. Je o tom, že si společnost řekne, že to nebude dodržovat a stát to odsouhlasí. U obsolence jsme schopni prokázat, že objektivně nemůže vzniknout situace, která naplní hypotézu
- **norma-opatření**
 - Vznikne, splní účel a zanikne v jednom okamžiku. Ale následky, které tato norma vyvolává, stále trvají.
- **Rozdíl mezi výrokem (soudem) a normou dle Engliše**
 - Každý soud lze popřít, lze popřít jeho správnost či pravdivost. Normu nelze popřít, nelze popřít její pravdivost, protože ji nevyjadřuje. Normu lze jen zrušit (odvolat). Soud může popřít každý, normu může zrušit jen ten, kdo ji vydal, nebo jiný, koho ten, kdo ji vydal, k tomu zmocnil.
- **Rozdíl mezi regulativem a imperativem**
 - regulativ
 - vlastní pravidlo chování, obsahuje deontický operátor
 - imperativ
 - jazykové vyjádření rozkazovacího způsobu
- **Horní vs dolní premisa (sylogismus)**
 - Horní premisa
 - obsahuje střední pojem a predikát závěru
 - např. všichni lidé jsou smrtelní
 - Dolní premisa
 - obsahuje střední pojem a subjekt závěru
 - např. Sokrates je člověk
 - Závěr
 - např. Sokrates je smrtelný
- **Spravedlnost + rovnost**
 - **Spravedlnost a rovnost**
 - Hart: „Dokud nestanovíme, jaké podrobnosti a jaké rozdíly jsou relevantní, zůstane věta ‚posuzuj podobné případy podobně [a rozdílné rozdílně]‘ (formální spravedlnost) prázdnou formou“
 - **Materiální a formální spravedlnost**
 - **Materiální spravedlnost**
 - Hodnota spravedlnosti, spravedlnost jako taková.
 - **Formální spravedlnost**
 - Spravedlnosti je dosahováno pomocí nějakých postupů. Spravedlivé je to, co projde nějakými spravedlnostními formulami. U nás ztotožňováno s formální rovností (posuzuj podobné případy podobně a rozdílné rozdílně), ale není to tak všude a vždy.

- **Zákonná a nadzákonná spravedlnost**
 - Radbruchova formule: Konflikt mezi spravedlností a právní jistotou patrně lze řešit jen tak, že pozitivní právo, zajišťované předpisy a mocí, má přednost i tehdy, pokud je obsahově nespravedlivé a neúčelné, vyjma toho, jestliže rozpor mezi pozitivním zákonem a spravedlností dosáhne tak nesnesitelné míry, že zákon musí jako nenáležitě právo (unrichtiges Recht) spravedlnosti ustoupit.
- **Obecná a individuální spravedlnost**
 - Jak formulovat spravedlnost vzhledem k jedinečnosti a zvláštnosti konkrétního případu?
 - Právním institutem reagujícím na možné napětí mezi spravedlností obecnou a individuální je například v oboru práva správního odstranění tvrdosti, v oboru trestního práva institut materiálních korektivů.
 - Požadavkem plynoucím z formální spravedlnosti je princip rovnosti před zákonem čili stejné rozhodování v obdobných případech. Tento princip bývá však někdy obětován k obecnému účelu.
- **Kontextuální spravedlnost**
 - Dreier: „Jednání, jednající subjekty, normy a normové řády jsou předmětem spravedlnostního úsudku jenom potud, pokud se vztahují na nějaké dávání nebo odnímání, na vyžadování nebo odepření, jinými slovy: na rozdělování a kompenzaci dober a břemen.“
 - Body v analýze spravedlnosti
 - kritérium rovnosti, zahrnující problematiku hledisek odlišování
 - roli institucí v přiřazování dober a zel
 - ujasnění si hledisek, které spojují spravedlnostní hodnocení s výsledkem přiřazování dober a zel nebo procedurou, jež k němu vede.
- **Rovnost kontextu a rovnost obecností**
 - **Rovnost kontextu**
 - Aristotelovská rovnost
 - Hodnocení přiřazování dober a zel jejich poměřování s kontextem, ve kterém k němu dochází.
 - Představuje úsilí po kongruenci kompenzované a kompenzující entity
 - **Rovnost obecností**
 - Rovnost kantovská
 - Se stejným nakládat stejně, s odlišným odlišně
- **Akcesorická rovnost**
 - Podle tohoto konceptu není rovnost samostatným základním právem, nýbrž je akcesorická a lze se jí dovolávat pouze ve spojení s jiným základním právem.
- **Spravedlnost jako výsledek a procedura**
 - **Procedurální spravedlnost**
 - Principy řádného procesu
 - **Spravedlnost jako výsledek**
 -
- **Typologie problémů spravedlnosti dle Weinbergera**
 - **Distributivní spravedlnost**
 - Spravedlivé rozdělování statků a povinností ve společnosti, spravedlivé rozdělování výsledků společné práce.
 - Radbruch to chápe ve vztazích, které jsou vertikálně uspořádané
 - Někdo je výš a rozděluje nějaké společné statky těm, kteří jsou níž.
 - Stát rozděluje důchody (dává některé statky), stát vybírající daně (odebírání některé statky)
 - Spojuje to s veřejným právem
 - **Komutativní spravedlnost**
 - Plnění jedné strany a spravedlivý ekvivalent protiplnění strany druhé.

Strany jsou si vzájemně rovné. Něco dávám, něco dostávám, v rovných vztazích.

- Pro Radbrucha spojeno se soukromým právem.
- **Restitutivní spravedlnost**
 - Věnujeme se škodě. Jestli vznikla škoda, tak hledáme spravedlivé vyrovnání - náhradu škody, která by měla být přiměřená ke vzniklé škodě.
- **Problém vynucování**
 - **Vindikativní spravedlnost**
 - Směřuje nám k formě donucení (jakým způsobem budeme trestat)
 - **Retribuční spravedlnost**
 - Směřuje nám k typu sankce (např. trest ve výši 5 let)
 - (může být i odměna za dodržení)
- **Procesní spravedlnost**
 - Uspořádání pozic zúčastněných pozic - jestli jsou si ty osoby rovné.
 - “Fér řízení” (Hart)
- **Teorie rozdělování dober a břemen (kompenzace vs distribuce)**
 - **Distribuce**
 - Hierarchický vztah nadřízenosti/podřízenosti
 - **Kompenzace**
 - Rovný vztah
- **Rawls vs Nozick**
 - U Rawlse je společenské uspořádání (utvoření státu, spravedlnost) spjato s existencí a působením veřejných institucí (společenskou smlouvou, státem), u Nozicka k vzniku státu vede neviditelná ruka.
- **Utilitarismus**
 - Co největší užitek pro co největší počet lidí
 - Zakladatel Jeremy Bentham, v Anglii
- **Akceptovatelnost hledisek odlišování v USA**
 - **Rational basis test**
 - pokud nějakým způsobem může podpořit dosažení účelu zákona
 - **Strict scrutiny test**
 - Přísnější. Ústavnost dána tehdy, existuje-li úzká vazba zákonných prostředků a účelu zákona
 - **Intermediate level of scrutiny**
 - Zákonná klasifikace musí napomáhat k dosažení zákonného účelu nejen potenciálně, nýbrž skutečně. Dále musí být dán významný veřejný zájem, avšak nikoli nad jiné důležitý.
- **Otevřená textura práva**
 - Herbert Hart: „Ať už si pro sdělování norem vybereme jakýkoliv prostředek, v jisté chvíli vždy vyvstanou pochybnosti o jeho použití a daný prostředek se projeví jako neurčitý, přestože v obrovském množství běžných případů funguje zcela hladce. Bude mít to, co jsme nazvali otevřenou texturou“
 - Důvody otevřené textury
 - nemožnost apriorně uchopit svět v jeho úplnosti
 - musíme použít prostředky přirozeného jazyka
 - obecnost právní regulace jako definičního znaku práva
 - rozdíl mezi strukturou právního předpisu a strukturou právní normy
- **Právní jazyk**
 - Paradox právního jazyka: „Čím přesněji se snažíme popsat nějaký právní jev, tím méně srozumitelná tato komunikace je.“
- **Dworkin: „One Right Answer“ Theory**
 - Metodologická dosažitelnost jediné správné odpovědi řešení právního případu
 - Tvrdí, že o právní větě lze tvrdit, že je pravdivá, jestliže s právní teorií, která nejlépe

ospravedlňuje ustálené právo, ladí víc, než právní věta, která je jejím opakem.

- Patří do kognitivismu, je v opozici vůči decisionismu.

- **Hermeneutika**

- **Hermeneutika**

- nauka o metodách správného chápání a výkladu textů

- **Metodologická právní hermeneutika**

- von Savigny
 - Cílem je nalézt objektivní poznání práva nezávisle na jeho interpretu
 - Interpretace = „rekonstrukce“ myšlenky obsažené v zákoně (vliv Schleiermachera)
 - subjektivistická - Máme najít myšlenku, kterou zákonodárce vtělil do zákonů. Podstatný je psychologický moment.

- Napětí mezi decisionismem a kognitivismem

- **decisionismus** (nonkognitivistický proud) připouští soudcovskou tvorbu práva
 - **kognitivismus** právo poznává

- Pojmy hermeneutiky

- **Předvědění**

- Suma znalostí toho, co si ten člověk nese. Jsou to znalosti faktické, právní, metodologické, metaznalosti, jazyková kompetence...

- **Předporozumění (Esser)**

- Interpret (osoba aplikující právo) si utváří představu o spravedlivém řešení rozhodované věci ještě předtím, než provede interpretaci příslušného zákona obvyklými metodami.

- **Předsudek (Gadamer)**

- interpret záměrně přetváří a přizpůsobuje vykládaný subjekt svému předsudku

- **Hermeneutický kruh**

- Proces, ve kterém opětovně postupujeme od části k celku, od celku k části, abychom mohli najít cestu ke stanovení jednotného smyslu interpretovaného textu

- **Části právní normy**

- **Skutková podstata**

- Podmínka nastoupení normativního tlaku

- **Normativní následek**

- Normativní modalita
 - příkaz, zákaz, dovolení
 - Předmět právní úpravy (druh chování)
 - to, co je objektem práv (např. řádné a včasné splnění dluhu)
 - Postavení subjektu
 - agens
 - vykonavatel chování, na něž se modalita vztahuje
 - paciens
 - přijímatel takového chování
 - Subjekt, na něž se vztahuje
 - (např. dlužník)

- **Subsumpční sylogismus**

- Podřazení skutečného stavu pod skutkovou podstatu normy

- **Členění teorií norem**

- Teorie norem dle **G. H. Wrighta**

- **kognitivistické (deskriptivní) teorie**

- normám lze přiřadit hodnoty pravda/nepravda
 - 2 přístupy
 - naturalistický kognitivismus

- Normy jsou poznatelné empiricky, vědeckým pozorováním reality
 - nonnaturalistický kognitivismus
 - Hodnotové soudy nelze redukovat na empirické. Normy nepoznáváme empiricky, vědeckým pozorováním reality, nýbrž třeba skrz intuici.
 - **nonkognitivistické (preskriptivní) teorie**
 - Normám hodnoty pravda/nepravda přiřadit nelze, jsou čistě preskriptivní a jsou spojené s normotvornou autoritou
 - Teorie norem dle **O. Weinbergera**
 - Otázka, zda je možné vyjádřit právní normu jazykem výrokové logiky.
 - 2 přístupy
 - normologický optimismus
 - Odmítá s možností logického popisu normativního myšlení.
 - normologický pesimismus
 - Odmítá možnost logického popisu normativního myšlení.
- **Vymezení právních principů (Dworkin vs Alexy)**
 - Dworkin: Principy se liší od norem tak, že pro ně neplatí zákon vyloučení třetího. Zatímco normy buď platí či neplatí, tak principy platí v různé intenzitě. (Logické vymezení) (+ strukturální argument, viz jiná otázka)
 - Alexy: Nesouhlasím. Rozdíl mezi pravidly a principy je v řešení kolize. Pokud je řešení kolize dáno poměřováním pravidlem, pak se jedná o principy. Pokud však jedno pravidlo prohlásí za neplatné, jedná se o normu.
 - Pro Alexyho jsou principy příkazy k optimalizaci.
- **Problematika důkazu**
 - **Principy, kterými může být vedeno soudní řízení**
 - Inkviziční princip a dispoziční princip
 - **Inkviziční princip**
 - Orgán má povinnost dosáhnout praktické jistoty, jistoty ohledně skutkového stavu, z vlastní iniciativy
 - **Dispoziční princip**
 - Orgán může vyjít jen z toho, co nanosí strany, a pokud strany nenanosí dost, tak může říct: „Neunesli jste důkazní břemeno.“
 - Teorie dokazování – Princip zjištění materiální a formální pravdy
 - Teorie pravdy řeší otázku, co je pravda (teorie korespondenční, koherenční a podobně). Navzdory zavádějícímu názvu jsou ale teorie materiální a formální pravdy teoriemi dokazování, nikoliv teoriemi pravdy. Neptají se totiž na to, co je pravda, nýbrž na to, **co je účelem dokazování.**
 - **Teorie materiální pravdy**
 - Účelem dokazování je zjištění skutečného stavu věci bez důvodných pochybností.
 - **Teorie formální pravdy**
 - Účelem dokazování je zjistit, zdali jsou splněny nějaké formální procedury. Jeho projevem je například rozsudek pro zmeškání, který je v rozporu s teorií materiální pravdy.
 - **Praktická jistota**
 - „Zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností“ (prof. Holländer, učebnice) X „Dosáhl jsem jako soudce praktické jistoty, a na základě toho můžu rozhodnout“ (doc. Polčák, přednáška)
 - **Absolutní pravda a relativní pravda**
 - **Absolutní pravda**
 - Realita
 - **Relativní pravda**

- Pravda, kterou konstatuje soud. Relativita dána relativitou řízení.
- **Volné hodnocení důkazů**
 - Žádný důkazní prostředek nemá apriori zákonem stanovenou důkazní sílu a je úkolem soudce transparentně vyložit důvody, pro které určitému důkazu přiřadil určitou důkazní sílu.
 - Možno neprovést důkaz (aby se nejednalo o opomenutý) je za těchto podmínek
 - Tvrzená skutečnost, k jejímuž ověření nebo vyvrácení je navrhován důkaz, nemá relevantní souvislost s předmětem řízení
 - Důkaz není s to ani ověřit ani vyvrátit tvrzenou skutečnost, nedisponuje vypovídací potenci
 - Nadbytečnost důkazu
- **3 skupiny vad důkazního řízení (znamající zásah do práva na spravedlivý proces)**
 - **Opomenuté důkazy**
 - **Důkaz nebyl proveden, přestože nutnost jeho provedení vyplývá ze zákona nebo z řízení**
 - Orgán autoritativně aplikující právo má povinnost provést důkaz, ale neprovede
 - **Důkaz nebyl proveden, přestože mohl mít význam v hodnocení skutkového stavu**
 - Důkazy, které chybí do té praktické jistoty, a přitom by jí soud mohl dosáhnout
 - **Důkaz byl proveden, ale nebyl zohledněn ve skutkovém stavu**
 - Důkaz provedený máme, ale jako by jím nebyl
 - **Důkaz byl proveden, ale byl do skutkového stavu zohledněn nelogickým způsobem**
 - Například případ pobodaného člověka, nebo případ postřeleného člověka při demonstraci, kde šlo o to, že soud se na to podíval, a na základě důkazů však rozhodl úplně nelogicky, jako třeba že mohli střílet demonstranti.
 - Důkaz byl proveden a byl zohledněn ve skutkovém stavu, ale **neodpovídá tomu výrok**
 - I. ÚS 2750/16
 - Důkaz není získán procesně přípustným způsobem (protiprávně získané důkazy)
 - Skutková rozhodnutí jsou v extrémním nesouladu s vykonanými důkazy (mezi zjištěnými fakty a rozhodnutím není logický vztah)
- **Teorie pravdivosti**
 - **Korespondenční teorie pravdivosti**
 - Pravda je shoda myšlenky se skutečností
 - “Pravdivá věta je taková věta, která říká, že stav věcí je takový a takový, a stav věcí je vskutku takový a takový.”
 - **Koherenční teorie pravdivosti**
 - Pravdivé jsou ty věty, které jsou nerozporné s daným systémem logicky formulovaných a uspořádaných vět
 - **Tarského teorie pravdivosti**
 - Spočívá v oddělení objektového jazyka a metajazyka
 - **Pragmatická teorie pravdivosti**
 - Pravdivé je takové tvrzení, které je významné pro chování jednotlivce anebo společnosti
 - (Pierce, Dewey a James - výrok je pravdivý právě tehdy, když nám poskytuje užitečnou informaci)
 - **Konsensuální teorie pravdivosti**

- Podmínkou pravdivosti výroků je potencionální souhlas všech ostatních
- **Teorie verifikace a falsifikace**
 - **Teorie verifikace**
 - Verifikuji skutečnosti. Existují ale skutečnosti, které verifikovat nelze.
 - **Teorie falsifikace**
 - Nemůžeme přeci verifikovat něco, co nenastalo. Jediná možnost prokázání je tedy falsifikace. Ta se používá tak, že nelze prokázat opak.
- **Metajazyk**
 - Metajazyk je jazyk používaný pro popis jiného (objektového) jazyka.
- **Gödelův teorém neúplnosti**
 - Nelze udělat formální logický systém takový, aby byl zároveň kompletní a zároveň vnitřně bez rozporu. Pokud mám nějaký formální systém poskládaný ze slov a jeho předmětem je nějaký komplexní fenomén, tak nikdy nedosáhnu zároveň kompletnosti a zároveň vnitřní bezrozpornosti.
 - Wittgenstein: “O čem se nedá mluvit, o tom se musí mlčet” – podle Gödela bychom ale mlčeli pořád.
- **Kongruence dober a břemen**
 - Kongruence dober a břemen představuje jejich rovnovážný stav. Nepředstavuje shodu v předmětu, ale vyváženost, shodu v hodnotě.
- **Aproximativní užitek**
 - Proporcionální poměrování individuální újmy k obecnému dobru. Čím větší přínos pro obecné dobro, tím větší může být míra rizika individuální újmy. Např. v případě medicínského experimentu.
- **Pareto a Kaldor-Hicks**
 - **Paretovo optimum**
 - Nikdo si nemůže polepšit jinak, než na úkor někoho jiného.
 - **Kaldor-Hicksovo kritérium**
 - Kompenzace od těch, co si polepšili, k těm, co si pohoršili.
- **Fullerovy principy pravotvorby**
 - Jeho koncepce přirozeného práva.
 - K tomu, aby se právní systém stal přijatelný, musí splňovat minimálně osm základních požadavků morality
 - obecnost právní regulace
 - nezbytnost zveřejnění právních pravidel a možnost jejich podrobení veřejné kritice
 - zákaz zpětné účinnosti zákonů
 - jasnost a srozumitelnost formulování zákonů
 - bezrozpornost právního systému
 - stabilita práva
 - nepřípustnost toho, aby zákony vyžadovaly nemožné chování
 - nezbytnost interpretace a aplikace zákonů v souladu s jejich formulováním

Školy

- **Pojmová jurisprudence (škola historicko-právní)**
 - Puchta, který navazuje na Savignyho
 - Úloha právní vědy je v propracovávání pojmů
- **Právní exegeze**
 - zkoumání Code Civil slovo po slově a logické vyplývání. („text nade vše, i kdyby měl být absurdní“)
 - Vycházeli logicky z toho, že když ten zákon přijalo národní shromáždění, tak ten zákon nemůže být špatný
 - Textualismus
- **Zájmová jurisprudence**

- Pozdní Rudolf von Jhering.
- sociologicko-právní směr
- Právo - forma která leží v společnosti, založena na donucovací moci státu, právo vyrůstá z mravů a náboženství.
- Tvůrce práva je účel, o obsah práva se vede neustálý boj, funkčnost práva se musí opírat o spravedlnost a donucení
- „Cílem práva je účel, prostředkem k tomu boj.“
- společnost není homogenní, ale je tvořena určitými zájmovými skupinami – ty se spolu dostávají do konfliktu. Zákon je produktem tohoto konfliktu zájmů a je třeba pochopit, jaký zájem daný zákon sleduje a podle tohoto zájmu jej interpretovat a aplikovat. Je tedy třeba se zabývat tím, jak právo funguje v realitě a ptát se po účelu.
- Kritika pojmové jurisprudence
- **Britská analytická jurisprudence**
 - Austin, Bentham
 - Proč právo platí? Právo je příkaz suveréna; co se opírá o stát, to je právo; nezáleží na obsahu
 - Jaké právo má být? Striktně odlišuje de lege lata X de lege ferenda
 - inspirovám Humem (oddělení sein (být) a sollen (má být, mět))
- **Právní pragmatismus**
 - Dominantní v USA.
 - Efektivita je základním parametrem, který je pro pragmatismus nejdůležitější.
 - Zaměřeni na užitek a praxi.
 - Richard Posner
 - pragmatický morální skepticista, nevěří v morální principy, které platí napříč kulturami, to ale neznamená, že máme automaticky povinnost bez výhrad přijímat morální principy jiných kultur, každý má svou morálku (je tedy subjektivní) a podle té se rozhodujeme a když se rozhodujeme nemorálně, je to podle našich měřítek
- **Americký právní realismus**
 - O. W. Holmes, Eugen Ehrlich, Llewellyn
 - Soudce jako tvůrce práva - soudcovské dotváření práva v případech mezer v právu, možnost se odchýlit od doslovného znění zákona
 - Roscoe Pound - je třeba zjistit, jak právo funguje ve skutečnosti, rozdíl mezi law in books a law in action.
- **Škola volného práva**
 - Německo
 - Kantorowicz
 - Chtěli uvolnit soudcům ruce, aby mohli spoluvytvářet právo, a tím reagovat na rozmanitost společenské reality
- **Ryzí nauka právní a Brněnská právní nauka (Normativismus)**
 - Odmítá se zabývat přirozeným právem a absolutní spravedlností, odmítá vliv ideologie a politiky na právo, chce očistit předmět, metodu i terminologii právní vědy.
 - Ius positivismus.
 - Dva proudy
 - **Brněnská normativní právní nauka**
 - František Weyr
 - **Ryzí nauka právní**
 - Hans Kelsen
 - Odmítal např. dualismy v právu - soukromé/veřejné, právnícké/fyzické osoby apod.
 - Teorie Grundnormy
- **Ekonomická analýza práva - Law & Economics**
 - Richard Posner

- Člověk je dle ekonomického přístupu racionálně jednající bytostí maximalizující ve vztazích se svým okolím užitek pro sebe a jedná-li altruisticky, jedná se o reciproční altruismus.
- Coasého teorém
 - každou externalitu lze odbourat bez ohledu na to, kdo bude nakonec odškodňován
- **Německá hodnotová jurisprudence**
 - Larenz, Bydlinski
 - zákonodárce není jenom loutka, která je manipulovaná nějakými zájmy, ale že on sám k nim zaujímá určité hodnotící stanovisko a podle toho pak fixuje právní normu
 - hodnotová jurisprudence zdůrazňuje, že všechna činnost jak zákonodárce, tak i orgánů aplikujících právo, má hodnotovou povahu

Judikáty

- Má **rei iudicatae** platit i v případě rozsudku soudu, který porušil základní práva, jež byla v době rozsudku pro soud závazná?
 - Nikoliv. Formálně je to sice označeno jako rozsudek, ale materiálně je v rozporu se zásadou spravedlivého projednávání věci.
 - Hodnotová diskontinuita.
- **Případ prokurátorky**
 - Prokurátorka z procesu s Miladou Horákovou byla odsouzena podle tehdy platných zákonů.
 - Její stíhání je přípustné, protože promlčecí doba začala běžet až od 30. prosince 1989
- **Odepření výkonu vojenské služby s poukazem na svobodu svědomí**
 - ESLP (2001), soudce Levits: „Demokratické státy mohou povolit svým institucím aplikovat právo, které má původ v předdemokratickém režimu, pouze takovým způsobem, který je inherentní demokratickému politickému řádu“ ÚS se s tímto stanoviskem ztotožňuje.
 - ÚS: Svoboda svědomí má význam pro demokratický právní stát respektující liberální myšlenku úcty státu k právům člověka a občana. Na rozdíl od totalitních režimů, které 60 nerespektují autonomii svědomí jednotlivce. Navíc, svoboda svědomí patří k absolutním právům, která nelze omezit obyčejným zákonem.
 - ÚS zrušil rozhodnutí Nejvyššího soudu. Opět se jednalo o hodnotovou diskontinuitu.
- **Rozhodnutí o zákonu o protiprávnosti komunistického režimu.**
 - Ústava ČR není založena na hodnotové neutralitě. Výklad a použití právních norem podmiňuje respektováním demokratických hodnot.
 - Nezbytnou součástí promlčení je, aby stát vůbec chtěl trestný čin stíhat. Proto je ospravedlnitelné, že promlčecí lhůta začala běžet až od 30. prosince 1989.
- **Melčák**
 - ÚS má právo rozhodovat o ústavnosti ústavních zákonů.
 - Prolomení Ústavy ústavním zákonem ad hoc (ústavním zákonem pro jedinečný případ) je nepřípustné.
 - Podstatné náležitosti demokratického právního státu
 - Obecnost ústavního zákona
 - Ani ústavodárce nesmí prohlásit za ústavní zákon normu, která charakter zákona, natož ústavního, postrádá
 - Zákaz retroaktivity ústavního zákona
 - Princip ochrany oprávněné důvěry občanů v právo a práva svobodně volit se znalostí podmínek utváření demokratických orgánů.
 - Podle ÚS je platnost ústavního zákona naplněna splněním procedurální, kompetenční (zmocňovací) a materiální podmínky.
 - Melčák je v rozporu s Čl. 9/2, proto to zrušil.
- **Právo na vzdělání**
 - Právo na vysokoškolské vzdělání je třeba chápat jako oprávnění rovného přístupu

ucházet se o přijetí na vysokou školu a na formálně stejné podmínky studia na ní, nikoli však jako právo být přijat na libovolnou školu, o níž občan projeví zájem.

- Právo na vzdělání na vysoké škole nelze chápat jako základní právo v tom smyslu, že by každý byl oprávněn studovat na vysoké škole, jakou si sám zvolí, a že by stát byl povinen zaručit komukoliv takové vzdělání, jaké si přeje
- Rozdíl mezi individuálními právy a veřejnými statky
 - Veřejné statky
 - Prospěch z nich je nedělitelný, lidé nemohou být vyloučeni z jeho používání.
 - Např. národní bezpečnost, veřejný pořádek, zdravé životní prostředí
 - Individuální práva
 - Typická jejich distributivnost
 - např. osobní svoboda, svoboda projevu, účast v politickém dění a s tím spjaté volební právo, právo zastávat veřejné funkce, právo sdružovat se v politických stranách atd., lze pojmově, věcně i právně členit na části a tyto přiřadit jednotlivcům.
- Rozdíl mezi normami a principy podle ÚS
 - Normy
 - mohou být pouze splněny anebo nesplněny
 - Principy
 - představují specifický druh norem, příkazujících realizovat určitý druh jednání v maximální možné míře, a to v závislosti na právních a věcných možnostech (např. v případech kolize s jinými základními právy a svobodami)
- **Rozhodnutí rektora, které nebylo odůvodněné**
 - Pokud by rozhodnutí o opravném prostředku ve správním řízení nemuselo být řádně odůvodněno a správní orgán se nemusel vypořádat s uvedenými důvody, postrádal by tento opravný prostředek svůj smysl.
 - Pokud rozhoduje o individuálních právech a povinnostech fyzických osob, jeho rozhodování musí být transparentní, odůvodněné a podléhající kontrole, tj. musí být přezkoumatelné.
- **Zrušení Benešových dekretů**
 - To, co přichází z minulosti, musí sice i tvář tvář přítomnosti v principu hodnotově obstát, ale toto hodnocení nesmí být soudem přítomnosti nad minulostí. (lol... vůbec nebyli předem rozhodnutí, jak to má dopadnout, že jo...)
 - Dekret prezidenta byla norma-opatření, ve specifické době, splnil svůj účel a již nezakládá právní vztahy. Proto podle ÚS nelze zkoumat jeho rozpor s ústavním zákonem, jelikož by to nalomilo právní jistotu.
 - „Vyhasínání“
 - **Proč jsou dekreta legitimní**
 - Neplatnost Mnichovské dohody (abdikace je neplatná), legitimita prozatímního zřízení jakožto zástupce ČSR, kontinuita s právním řádem, oprávnění Beneše vydávat dekreta, zpětná ratihabice
- **Vlastnictví Hradu**
 - Platnost tohoto zákona již skončila, byla to opět norma-opatření.
 - ÚS nemůže rozhodnout retroaktivně, může rozhodnout jen s účinky ex nunc. ÚS nemůže zrušit něco, co není.
 - ÚS může jediné říci, že se to nikdy nestalo zákonem, ale tady ty důvody nemá, tady k extrémnímu porušení Ústavy nedošlo.
 - Jediná možnost je, že zákonodárce vydá zákon s pravou retroaktivitou.
- **Použití důkazu anonymního svědka v rámci trestního řízení**
 - Kolize mezi právem na spravedlivý proces (resp. obhajobu) a právem na ochranu soukromí.

- Základní právo či svobodu lze omezit pouze v zájmu jiného základního práva a svobody. Princip proporcionality je metoda, kterou to posouzení učiníme.
- Neprošlo to minimalizační zásahem, tj. čtvrtým krokem testu proporcionality.
- **Rekognice fotografiemi**
 - Rekognice fotografiemi je efektivním důkazním prostředkem jak v objasnění trestných činů a jejich pachatelů, tak i vyloučení nevinných osob z podezření.
 - Dosažení účelu objasňování trestných činů je pravidelně spjata s řadou nezbytných zásahů do osobnostních práv jiných osob.
 - Je to tedy akceptovatelné.
- **Pořizování záznamu z kamery**
 - Kolize mezi právy žalobce na soukromí a na ochranu před neschváleným pořizováním a shromažďováním obrazových záznamů, a mezi právem žalovaného na ochranu vlastnictví, které má rovněž své ústavní garance.
 - Je nutno použít test proporcionality.
 - V testu potřebnosti (druhý krok testu proporcionality) dospěl soud k názoru, že je možné zvolit pro dosažení sledovaného účelu prostředky, kterými nebudou osobnostní práva žalobce nikterak narušována.
 - Umístěním kamery došlo k neoprávněnému zásahu do práva na soukromí.
- **Eurozatykač**
 - V Listině: „Občan nemůže být nucen k opuštění své vlasti“
 - Občané ČR mají i práva občanů EU, svobodu pohybu v rámci EU apod., takže je nutno přijmout i povinnosti, které z tohoto občanství plynou.
 - ÚS se přiklonil k eurokonformnímu výkladu, a k restriktivnímu výkladu toho ustanovení v Listině.
 - Eurozatykač není protiústavní.
- **Zkrácení výplaty výsluhového příspěvku těm, co se podíleli na autoritářském režimu**
 - „Ústavní soud připomíná, že v rámci výkladových metod směřujících k nalezení významu a smyslu zákona lze mimo jiné jako relevantní konstatovat i jeden z v dané věci použitých a rozhodujících interpretačních přístupů, totiž to, že "k porozumění zákonu je třeba porozumět ‚chorobě společnosti‘, kterou má zákon léčit" (citace z díla Morálka práva od Lona Fullera)
 - „Ústavní soud připomněl, že výsluhový příspěvek se přiznává a vyplácí z rozpočtových prostředků, tedy z peněz daňových poplatníků. Bylo by proto nemorální, aby z veřejných prostředků, na které přispívají všichni občané (i v minulosti persekovaní), byly honorovány bývalé opory komunistického režimu.“
 - Ústavní soud použil teleologický výklad.
- **K vytváření vůle obce a jejímu projevování navenek**
 - „Závěr, že určitý právní úkon je neplatný pro rozpor se zákonem nebo proto, že zákon obchází, se musí opírat o rozumný výklad dotčeného zákonného ustanovení. Nelze vystačit pouze s gramatickým výkladem. Významnou roli zde hraje především výklad teleologický. Je proto nutné se vždy ptát po účelu zákonného příkazu či zákazu“
- **Podmínky ústavně nekonformní realizace důkazního řízení**
 - Viz otázka se 3 skupinami vad důkazního řízení
- **Opomenuté důkazy v trestním řízení**
 - Viz opomenuté důkazy a volné hodnocení důkazů
 - Praktická jistota
 - Z principu presumpce nevinny (§ 2 odst. 2 tr. řádu) kromě pravidla, podle něhož musí být obviněnému vina prokázána, plyne rovněž pravidlo in dubio pro reo, dle kterého není-li v důkazním řízení dosaženo praktické jistoty o existenci relevantních skutkových okolností, tj., jsou-li přítomny v daném kontextu důvodné pochybnosti, jež nelze odstranit ani provedením dalšího důkazu, nutno rozhodnout ve prospěch obviněného.
- **K závaznosti nálezům Ústavního soudu**

- Vykonatelný nález ÚS je závazný pro všechny orgány i osoby, a tedy závazný i pro samotný Ústavní soud. Pro jakékoliv další řízení před ním, v němž by mělo být rozhodováno znovu, představuje nepominutelnou procesní překážku v tomto smyslu rei iudicatae.
- **Proměna poměrů učitelů z doby neurčité na dobu určitou.**
 - Zákon stanovil, že poměry učitelů na dobu neurčitou se mění na poměry na dobu určitou.
 - ÚS upozorňuje, že jmenování profesorů a docentů byla kádrová záležitost, a chce vytvořit rovné možnosti pro všechny – stejnou pracovní plochu pro stávající pracovníky i pro ty, kteří mají o takovou práci zájem.
 - Zákon tím chce odstranit nespravedlivá privilegia minulé doby.
 - „Rovnost občanů nelze chápat jako kategorii abstraktní, nýbrž jako rovnost relativní, jak ji mají na mysli všechny moderní ústavy“
- **Ustanovení o výkonu určitých povolání**
 - „Zrušení staré a přijetí nové právní úpravy je nutně spjato se zásahem do principů rovnosti a ochrany důvěry občana v právo. Dochází k tomu v důsledku ochrany jiného veřejného zájmu či základního práva a svobody. Posuzování tohoto konfliktu hlediskem proporcionality s ohledem na intertemporalitu by mělo vést k závěru o druhu legislativního řešení časového střetu právních úprav“
- **Rozdílný odchod věku do důchodu**
 - Ústavní soud připomíná ve vztahu ke kategorii rovnosti, že "v sociálním procesu plní tyto hodnoty funkci spíše jen ideálně typických kategorií, vyjadřujících cílové představy, jež se nemohou zcela krýt se sociální realitou a lze je dosahovat jen aproximativním způsobem".
 - Existovaly objektivní a rozumné důvody pro uplatněný rozdílný přístup, není to v rozporu s LZPS.
- **Omezení okruhu oprávněných osob (FP/PO jen se sídlem v ČSFR) v restitučním zákonodárství**
 - Zákaz libovůle v uplatňování principů rovnosti a také minimalizaci zásahů do nějakého potenciálně zasaženého práva.
 - Nerovnost se musí zakládat na rozumných a objektivních rozlišovacích znacích (reasonable and objective criteria)
 - Návrh se zamítá.